

Yıl: 1955

M. ZEKİ ORAL
KİTAPLIĞI

Cilt : IV, Sayı: I-II

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ TARAFINDAN
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR

I-II

A. Ü. İLÂHİYAT FAKÜLTESİ KİTAPLIĞI
Ayniyat No.
Yer No. 5840/4

1955

Bu eser
MEHMET ZEKİ ORAL'ın
A. Ü. İlahiyat Fakültesine
armağanıdır

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ—ANKARA

1 9 5 5

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÇAMLİBEL, FARUK NÂFİZ : <i>Hamd-ü Senu</i> (Şiir)	
AT-TANCİ, Prof. Muhammed b. Tâvîr : <i>Abû Mansûr al-Mâturîdî</i>	1
ANSAY, Ord. Prof. SABRİ ŞAKİR : <i>İslâm hukukunda Kâsânî'ye göre bulunmuş çocuk</i>	13
SCHİMMEL, Prof. A. : <i>Roma'daki beynelmilel din bilginleri kongresi</i>	16
TURAN, Prof. OSMAN : <i>Selçuklularda faizle para ikrazı münasebetiyle zoraki bir tenkid</i>	23
ÜÇYİĞİT, EKREM : <i>Ortaçağ İslâm medeniyetinin Avrupa medeniyeti üzerinde tesirleri..</i>	31
BİRAND, Doçent Dr. KÂMURAN : <i>İnsanlığın aydınlanması ve hürriyet üzerine</i>	46
BERK, NURULLAH : <i>İslâm yazısında plâstik ve ifade (Fransızcası ile)</i>	49/53
HEJLER, Prof. Dr. FRIEDRICH : <i>Mistisizmde Tanrı mefhumu</i>	58
ÜÇOK, BAHRIYE : <i>Hamitoğulları beyliği</i>	73
ÜLKEN, Prof. HİLMİ ZİYA : <i>İbn Sina'nın din felsefesi</i>	81
BİBLİYOGRAFYA :	
H. A. R, Gibb. <i>Mohammedanism</i> (Yaşar Kutluay)	95
Hilmi Ziya Ülken, <i>İslâm düşüncesine giriş</i> (Prof. B. Z. Egemen) .	98
Dr. Abdülkadir Karahan, <i>Kırk hadis</i> (Nihad Çetin) ..	100

HAMİTOĞULLARI BEYLİĞİ

Bahriye ÜÇOK

Asistan

1. Önsöz, 2.—Hamitelinin sınırları, 3.—Hamitoğulları beyliğini kuranlar ve bunların menşeleri, 4.—Dündar bezin hükümeti, 5.—Hızır Bezin Dündar veya Yunus Beülardan birinin oğlu olması meselesi, 6.—Necmeddin İshak ve Súsameddin İlyas Beylerin hükümetleri, 7.—Kemaleddin Hüseyin Beyle Hamitelinin küçülmesi ve yıkılması. 8.—Bibliyografya.

1. ÖNSÖZ

Tarihte büyük bir imparatorluğun veya devletin zayıflaması veya yıkılması üzerine bu imparatorluğun veya devletin toprakları üzerinde birçok küçük küçük devletlerin teşekkül etmesi çok rastlanan bir olaydır. Bu olayın her tarafta ve tarihin çeşitli devirlerinde türlü sebepleri olmuştur: msl. İskender İmparatorluğunun, İskender'in komutanları arasında bölüşülmesi doğrudan doğruya İskender'in şahsının beklenmedik bir anda ve yerine geçecek aynı kudrette bir kimse olmadan ortadan kalkmasından ileri gelmiştir. Mukaddes Roma Cermen imparatorluğunda, zaten bu devletin kuruluşunda, Cermen aşiretlerinin göçebelikten yerleşik duruma geçişlerinin bir sonucu olarak mevcut bulunan küçük devletler, merkez kuvvetinin bir yandan ikta meseleleri, bir yandan da Papa-İmparator mücadeleleri sonunda zayıflaması ve din savaşları sonunda hemen hemen bağımsız bir hâle gelmişlerdir. İspanya Emevî devletinde II Hakem'den sonra kuvvetli bir hükümdarın bulunmayışı, iç entrikalar ve bir yandan Berberiler'in Kuzey-Afrika'da, diğer yandan da İspanya'nın kuzeyine sıkışmış olan Hristiyan devletlerin kuzeyde, İspanya Emevî devletine yaptıkları baskılar sonunda bu devlet küçük küçük parçalara ayrılmıştır. Bu küçük devletlerden sonuncusunun XV. yüzyılın sonlarına (1492) kadar yaşayabilmesi ise ancak bu Hristiyan devletler arasında uzun süren anlaşmazlıklar ve çekişmelerden ötürü mümkün olabilmıştır.

Türkler'in kurdukları büyük devletler ise, Türkler'de devletin hükümdar ailesinin müşterek malı sayılması kaidelerinden ötürü kısa zamanda küçük parçalara ayrılmıştır. Bu kaidenin uygulanması sonunda parçalanmış bulunan büyük Selçuklu devletinin bir parçası olan Anadolu Selçuklu devleti bütünlüğünü arkası gelmeyen kardeş kavgalarına rağmen oldukça muhafaza edebilmişse de 1243'de bu devletin Köseadağı meydan savaşında İlhanlılara yenilmesi üzerine bu devlette merkez kuvveti iyice sarsılmış ve nihayet yıkılmıştır. Bununla beraber Anadolu Selçuklu devletinin yıkılmasından sonra ülke, Selçuklu ailesinin mensupları arasında paylaşılmamış, bu arada Ortaasya'dan gelmiş bulunan yeni kabilelerin başları, dinî reisler, tarikat şeyhleri yer yer iktidarı ele geçirmişler ve bunun sonunda Anadolu beylikleri adını verdiğimiz ve gene bunlardan birisi olan Osmanlı beyliğinin bunlara son vermesine kadar Anadolu tarihinde bir intikal devrini temsil eden küçük beylikler meydana çıkmıştır. Bunlardan esas itibariyle eski Pisidia'da¹ kurulmuş olup sonradan Pamfiliya ve Likya topraklarının bir kısmında genişlemiş olan Hamitoğulları beyliği önem bakımından muhakkakki hiç de birinci derecede bir beylik değildir. Ancak bu beylik hakkındaki bilgilerin az, eksik

¹ Brockelmann, Histoire des peuples et des Etats islamiques, Paris 1949. S. 221'de Hamitoğulları beyliğinin Mysia'da kurulduğunu söylemektedir, halbuki Mysia'da kurulan beylik Karasi beyliğidir.

ve karanlık olması bizi bu beyliğin tarihini incelemeye, mevcut bilgiyi tasnif etmeye ve böylece bu beyliğin tarihini mümkün olduğu kadar aydınlatmaya sevketti.

Hamitoğulları beyliği hakkında şimdiye kadar yapılmış ancak bir kaç kısa inceleme vardır. Bunların nispeten en etraflıları Mehmet Bey'in ve İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın yazılarıyla, Ün mecmualarında muhtelif kimseler tarafından yayınlanmış müsel makalelerdir. Bu kısa incelemelerde de Hamitoğulları hakkında verilen bilgilerin birçok noktaları karanlık bırakılmıştır.

Bizim bu küçük incelememizde en karanlık kalmış noktalar, hükümdarların cülus ve vefat tarihleridir. Belki daha sonraki kazılar veya ele geçecek olan kalıntılar bu meçhul noktaları da aydınlatmaya yarayacaktır. Fakat bugün eldeki bilgi ve vesikalar bize daha fazlasını öğretmek hususunda kifayetsizdir. Bu incelememizin "Boylam=Genealogie" ve sınır meselelerinin bazı noktalarını aydınlatmak ve bazı tehalüfleri telif etmek gayretinden başka bir iddiası yoktur.

2. HAMİTELİNİN SINIRLARI

XIII. Yüzyılda (H. VII.) Hamitoğulları hükümetinin sınırları "Borlu, Yalvaç, Karaağaç, Eğirdir"² gibi beldeleri içine alır iken bu tarihten sonra Antalya da bu sınırların içine girmiştir³. Hamitoğulları idaresine geçmeden önce Antalya, yerli ahalden birisi tarafından idare ediliyordu. Bu adam, etraftaki bir takım yerlere hücum ettiği için Türkmenler tarafından yakalanarak öldürülmüş, sonunda Antalya Hamitoğullarının ellerine geçmiştir⁴. Her ne kadar Riefstahl Hamitoğullarının Antalya'da hükümet sürmüş olduklarını rivayet addeder ise de⁵ kitabelere ve kaynaklara dayanarak buranın bir zaman için olsun Hamitoğulları idaresinde bulunduğunu ihtiyat kaydıyla değil, kuvvetlice ileri sürmek mümkün görünmektedir⁶. Daha sonra Eşrefoğullarının sahipsiz kalan topraklarından "Beşşehir, Seydişehir, Akşehir" gibi kasabaların da Hamitoğulları topraklarına katıldığını görmekteyiz⁷.

Mehmet Arif, I. Sultan Selim devrinde tertip edilip Osmanlı İmparatorluğunun mülkî taksimatına dair ilk malûmatı veren bir kitaba göre, Hamit livasının "Eğirdir, Afşar, Borlu, Ağlasun, Yalvaç, Uluborlu, Gönan, Keçiborlu, İsparta, Burdur, Gölhisar, Karaağaç" beldelerinden ibaret olduğunu T. O. E. M.'de söylemektedir⁸.

Hamitelinden bahseden Münecimbaşı bu beldelere "Kemer, Hoyran, Ağras, Yacve" gibi yer isimlerini de ilâve etmiştir⁹. Bundan başka Korkuteli medresesinin kapısındaki kitabe buranın da bir zamanlar Hamitoğullarına ait olduğunu göstermek bakımından çok önemlidir. Maalesef bu kitabenin tarihi iyi okunmadığı için Korkutelinin hangi senede Hamitoğulları idaresine geçtiği anlaşılmamıştır.

² Şahabüddin Ömeri, Masâlik al-abşâr, Taeschner yay. S. 39.

³ Kalkaşandî, Şubh al-a'sâ, V. C., S. 346.

⁴ Şahabüddin Ömerî, Mesâlik al-abşâr, Taeschner yay. S. 39.

⁵ Riefstahl, Cenubi-Garbî Anadolu'da Selçuk sanatı S. 38 v. ö.

⁶ bk. Ali, Teke emareti, TOEM, say. 2/79 S. 79.

⁷ İ. H. Uzunçarşılı, Kitabeler, S. 244.

⁸ Mehmet Arif, TOEM, say. 15, S. 490 not 3.

⁹ Mehmet Arif, TOEM, say. 15, S. 940.

Tarihî, Osmanî & Mec.

فرضاً للمصنف

3. HAMİTOĞULLARI BEYLİĞİNİ KURANLAR VE BUNLARIN MENŞELERİ

Hamitoğullarının menşei hakkında kesin bir söz söylemek şimdilik imkânsızdır. Sadece Hamit beyin Selçuklularla birlikte Türkistan'dan gelen ve Anadolu'da göçebe olarak yaşayan Türkmen kabilelerinden birisinin başbuğu olduğu, gerek babasının, gerek kendisinin Selçuk ümerası sırasında geçtiği tahmin olunmaktadır ¹⁰. Öte taraftan, Hamit beyin Uçbeyi olup sonradan Eğirdir denilen kasabayı yaptırarak adını Felekabad koyduğu da Müneccimbaşı'da yazılıdır ¹¹.

Hamit bey her nekadar Türkmen başbuğlarından idi ise de, bulunduğu mevki, Uçbeyliğinden çok önce çıkararak Selçuk idaresindeki başka yerlere katılmış, bundan böyle batısında bulunan Denizli'den daha ilerisi Uç sayılmıştır ¹².

Hamitoğullarının esasını Antalya ve havalisine yerleşmiş olan Teke Türkmenleri'nin teşkil ettiği de düşünülebilir.

Hamit bey ile Dünder beyin vukuatını mezcederek anlatan Müneccimbaşı "Feleküddin Hamit" adı ile bu iki hükümdarın her ikisini aynı hükümdar olarak görmektedir ¹³. Selçuklu Sultanları tarafından emirlik mertebesine yükseltilmiş olduğunu kabul etmek mecburiyetinde kaldığımız Hamit Bey, Selçukluların yıkılması sırasında kurduğu beyliğin dolaylarını baskı altına almaya başladı. Zamanla diğer Türkmen kabilelerini idaresi altına almağa muvaffak oldu ve Borlu'yu kendisine başkent edindi ¹⁴. Hamit bey hakkında bundan fazla bilgi sahibi değiliz. Ölümünden sonra yerine Dünder beyin geçtiği sanılıyorsa da ¹⁵ Prof. Fuat Köprülü 1330 Konya salnamesinde yayımlanmış bulunan Taş Medrese kitabelerinden birine dayanarak Dünder beyin babasının Hamit bey olmayıp İlyas bey olduğunu ilk olarak öne sürmüştür ¹⁶. Çünkü bu kitabede "Dünder bin İlyas bin Hamit" adı bulunmaktadır. Ancak maalesef İlyas bey hakkında mevcudiyeti haberinden başka bir bilgiye tesadüf etmek imkânını bulamadık.

Ebu l-Fida kendi zamanında Antalya hükümdarının "Hamit bin Sabit" adını taşıdığını söylüyorsa da ¹⁷ eldeki diğer kaynakların hiçbirisinde bunu teyit edecek bir bilgiye rastlayamadık. Yalnız Mortmann İslâm Ansiklopedisinde Ebu l-Fida'ya dayanarak Sabit'i zikretmektedir. Sabit'in İlyas bey olması muhtemeldir. İlyas bey'den sonra yerine Dünder bey geçti. Bunun cülus tarihi kesin olarak bilinmiyor. Ancak Hicrî 714-15 (M. 1314-15) tarihlerinde hükümet sürdüğünde şüphe yoktur.

4. DÜNDAR BEYİN HÜKÜMETİ

Bu esnada Selçuklu Sultanları İran Moğolları tarafından tamamiyle ortadan kaldırılarak Anadolu doğrudan doğruya Moğolların idaresine geçmişti. fakat bu

¹⁰ Mehmet Arif, TOEM, say. 15, S. 939 ve Halil Ethem, Düvel-i İslamiyye, S. 289.

¹¹ Müneccimbaşı, şaha'if al-aḥbâr, III. C. S. 35.

¹² Mehmet Arif TOEM, II. C. S. 941.

¹³ Mehmet Arif beyin önce bahsettiğimiz makalesinde aynı kayıt mevcuttur yalnız orada "Feleküddin Dünder Hamit" şeklinde yazılmıştır.

¹⁴ Şahabüddin Ömerî, Mesâlik al-abşâr, Taeschner yay. S. 39; aynı kayıt Mehmet Arif bey'de de vardır.

¹⁵ Mehmet Arif, TOEM, a. g. m. S. 942; Halil Ethem Düvel-i İslâmiyye, S. 290'da da Hamit beyin oğlu Dünder beyin geçtiği yazılıdır.

¹⁶ Fuat Köprülü, Anadolu beylikleri tarihine ait notlar (Türkiyat Mecmuası, II. C.), S. 12.

¹⁷ Ebülfida, II. C. S., 135.

değişiklik ve birinci vali olan Emir İrinci'nin idaredeki zaafı yüzünden Anadolu'da hoşnutsuzluk hasıl olmuştu. Dünder bey de başka Abnadolu beyleri gibi fırsattan faydalanarak idaresinde bulunan yerleri bir taraftan Akdeniz, diğer taraftan da Denizli, Germiyan emaretleri sınırına kadar genişletti. Bu arada "Eğirdir" kasabasını¹⁸ yaptırarak adını Felekabad koydu ve merkezini oraya götürdü¹⁹. Dünder'ın 15.000 süvarisi, bir okadar da piyadesi vardı. Bunları tâlim ettirerek muharebeye hazırlamakta civar düşmanlara hücum etmekte, böylece memleketini genişletmekte idi. Yüzölçümü büyük olan Hamitelinin kasabaları az, köyleri çoktu. Söylendiğine göre Hamitelinin 9 kasabası 15 kalesi vardı²⁰.

Bu tarihlerde-H. 712 (M. 1312) den önce-Selçukluların yıkılması ve Anadolu işlerinin karışmasından faydalanmak isteyen Karaman hükümdarı "Yahşi" Konya'yı zabtetmişti. Eski Selçuklu merkezinin bu suretle zabtı Ortaanadolu'da Moğol nüfuzunu sarsacak mahiyette olduğundan İlhanlılar devleti 1314'de, emirlerinden Çoban beyi kuvvetli bir ordu ile Anadolu'ya gönderdi. "Kıranbük" (قرانبوک) mevkiine varan Emir Çoban'a Anadolu'daki bütün Türk beyleri tabiiyetlerini bildirmeğe geldiler²¹. Bunlar arasında Eşrefoğulları, Sahip Ataoğulları, Candaroğulları ve Hamit oğullarından Dünder bey bulunmaktaydı.

Dünder bey, tabiiyetini daha kuvvetle ifade etmek için olacak, İlhanî hükümdarı adına para bile bastırıldı²². Hudabende Mehmet Han'ın ölümü üzerine yerine oğlu Ebu Sait Bahadır geçince (H. 716/M. 1316) bunun çocuk olmasından ötürü İran'da kargaşalıklar çıktı. Bu sırada Dünder bey de bağımsızlığını ilân ederek sultan unvanını aldı²³. Antalya'nın tarihi kesin olarak bilinmiyen zabtı da belki bu sıralardadır²⁴. Mehmet Arif, Dünder'ın Saruhan ve Mentеше beylerine kendisinin sultan unvanını kabul ettirip onları kendisine tâbi hâle koyduğunu Selçuknameye dayanarak söylüyorsa da, ona ait kitabelerin hiçbirisinde bu hususu teyid edecek bir ize rastlıyamıyoruz.

Emir Çoban'ın geri dönüşünden ve Ebu Sait Bahadır Han'ın cülusundan sonra Karamanlılar tekrar Konya'yı zabtettiler. Emir Çoban oğlu Demirtaşı Anadolu valiliğine göndermiş, o da 1317-1320 (H. 717-720) yıllarında Anadolu'da beylerin nüfuzunu kırdıktan sonra Konya'yı zabtetmiş, böylece kudretini bütün Anadolu'ya tanıtmıştı²⁵. Bu arada Dünder beyin de üzerine yürüyüp onu Antalya'ya kadar kovaladıktan sonra orada öldürmüştür²⁶.

18. Mevlana Şerefüddin Ali Yazdi, Zafername, II. C. S. 43'de "Eğirdir suyu tatlı ve uzunluğu 20 fersah, eni 4 fersah sathında bir göldür. Bağlık, bostanlık olan gölün cenubunda surlarla çevrili olan Eğirdir şehri vardır, Felekabad da denilen şehrin üç tarafı su ile muhat bulunmaktadır. Gölde şehre yakın iki ada vardır ki, birine Gülistan diğere Nispin-Nis olacak-denmektedir. Nispin'de yapılmış olan kale dahilinde evler, bahçeler bulunmakta ve o taraf ahalisi, mal, esham, nakit, hububat ve kabili naklolan ne kadar eşyası varsa o kalede muhafaza etmekte idiler. . . ." "Timur Anadoluyu istilâ ettiği sırada halk bu kaleye sığınmıştı". denmektedir.

¹⁹ Müneccimbaşı, Şahâ'if al-ahbâr, III C, S. 559'da Felekabad, Felekbar şeklinde yazılmıştır.

²⁰ Şahabüddin Ömerî, Mesâlik al-abşâr, Taeschner yay., S. 39'da başkent Borlu'da gösterilmiştir.

²¹ Fuat Köprülü, a. g. m. S. 24-5.

²² Mehmet Arif, a. g. m. S. 943. not. 1.

²³ Mehmet Arif, a. g. m. s. 944; İsmail Hakkı Uzunçarşılı Kitaplar S. 242.

²⁴ Antalya'da Tekeoğulları ailesinin hükümet sürmedikleri iddia olunmuşsa da (bk. İ. H. Uzunçarşılı Anadolu beylikleri S. 18) Hamitoğullarından Yunus bey zamanına kadar olan devrede bunların hükümetini kabul etmek zaruretindeyiz (Bk. Ahmet Refik Fatih zamanında Teke eli, TOEM yıl say. 2/79, S. 65-76).

²⁵ Fuat Köprülü, a. g. m. S. 25.

²⁶ Mortmann, İslâm Ansiklopedisi, Hamitoğulları maddesi ve Mehmet Arif İ. H. Uzunçarşılı'nın adı geçen makalelerine ve Halil Ethem, Düvel-i İslâmiyye S. 290.

6. NECMEDDİN İŞHAK VE HÜSAMETTİN İLYAS BEYLERİN HÜKÜMETİ

Necmeddin İshak bey Dünder beyin oğludur. Esasen Dünder beyin Mehmet Çelebi adında bir oğlu daha olduğunu ve Gölhisar beyi bulunduğunu İbni Battuta'dan öğreniyoruz ³². İshak bey, Demirtaş Mısır'a kaçtığı sırada ortaya çıkıp memleketine sahip olmuş (1327/H. 728) ve Antalya'yı da elde etmişti ³³. Karaman oğlu'nun ısrarı üzerine babasının kanını dâva etmek üzere Mısır'a gidip, Demirtaş'la yüzleştirdiği zaman bir birlerine pek ağır sözler söyleyerek hemen hemen boğaz boğaza geldiler ³⁴. İbni Battuta (S. 315) İshak beyin Mısır'da bulunup hacca gittiğini, her gün ikindi namazını camide kıldığını, sonra da güzel sesli hafızlara muhtelif sureler okuttuğunu yazmaktadır. Kendisi bir Ramazanı Eğirdir'de İshak beyin yanında geçirmiş ve bilhassa fakih Muslihüddin ile çok temasta bulunmuştur.

İshak bey Eşrefoğlu hükümetinin boş kalan "Beyşehir, Seydişehir, Akşehir" gibi beldelerini kendi memleketine ilâve ederek sultan unvanını aldı ³⁵ ve Hamitoğulları ailesinin başkanlığını elinde bulundurdu ³⁶.

İshak beyin öldüğü tarihi kesin olarak bilmiyoruz. Sadece kabrinin Eğirdir'de Babasultan türbesi civarında, mescit ile sakahane arasında ve avluya çıkan kapının sol tarafında olduğunu öğrenmekteyiz ³⁷.

Hüsâmüddin İlyas bey: İshak beyin 1344 (H. 745) den önce vuku bulduğu anlaşılan ölümünden sonra yerine, Gölhisar beyi ve kardeşi Mehmed çelebinin oğlu Muzafferüddin Mustafa beyin geçtiği anlaşılmaktadır ³⁸. Eğirdir'deki Babasultan ³⁹ kitabesinden anlaşıldığına göre Muzafferüddin Mustafa bey 1358 (H. 759) tarihinden önce ölmüş ve yerine oğlu Hüsâmüddin İlyas bey geçmiştir. Kalkaşandî, Şubh al-a'sâ'sında İlyas beyin Mısır'daki Memlûk sultanı ile mektuplaştığını yazmaktadır ⁴⁰.

İlyas bey doğudan sınırdaş olduğu Karamanlılar'ın idaresindeki yerlere hücum ettiği için aralarında bir takım savaşlar olmuş ve Karamanoğlu Alâüddin tarafından memleketi zaptolunarak kendisi buralardan koğulmuştu. Ancak sonradan yapılan anlaşmalar ile ve çok kere de Germiyanogullarının yardımı ile hükümeti yeniden elde etmeğe de muvaffak olmuştu. Bununla beraber Karamanoğlunun topraklarına saldırmaktan vazgeçmediği için hayatının uzun bir zamanını muharebenin verdiği üzüntü ve endişe içerisinde geçirmiştir ⁴¹.

³² İbni Battuta, Seyahatname, I. C. S. 717.

³³ İbni Bibî, Salçukname (Paris bas.) S. 84.

³⁴ İ. H. Uzunçarşılı, Kitabeler, S. 243.

³⁵ Mehmet Arif, a. g. m. 942'de "Sultan unvanını aldı" diyorsa da bunu neye dayanarak yazdığını bildirmemiştir.

³⁶ Neşet Köseoğlu Ün mec. sayı 4'de son zamanlardaki araştırmaları sırasında bulduğu mezar taşlarından İshak beyin "Necmeddin İshak" olmayıp, "Mübarizüddin İshak" olduğunu ve 1344 (H. 744)'de Havva adında bir kızı ile 1354 (H. 755)'de Zekriya adında bir oğlunun öldüğünü yazmıştır. Her ne kadar Necmeddin İshak beyin bir oğlunun öldüğünü İbni Battuta yazmışsa da (S. 316) onun Eğirdiri ziyareti tarihi göz önünde tutulursa bu mütaleanın yanlışlığı ortaya çıkar. Bundan başka kitabede sultan veya emir kelimelerine katıyen tesadüf edilmediğinden burada bahsolunan İshak beyin zamanının sayılır kimselerinden birisi olabileceği de düşünülebilir.

³⁷ İ. H. Uzunçarşılı, Kitabeler, S. 245.

³⁸ İ. H. Uzunçarşılı, Hamitoğulları maddesi, İslâm Ansiklopedisi, 41. cüz. S. 190.

³⁹ İ. H. Uzunçarşılı buna "Dedesultan" demektedir ise de doğrusu "Babasultan" dır.

⁴⁰ İ. H. Uzunçarşılı, Kitabeler, S. 245.

⁴¹ Mehmet Arif, a. g. m. S. 946.

Yivlim camii kitabesinden anlaşılıyor ki burası 1327 (H. 774) de yeniden "Mehmet bin Mahmut bin Yunus" tarafından istirdat edilmiştir.

Mehmet bey (Mübarizüddin Mehmet bey) bu camii Antalya'yı ele geçişinin bir şükranı olarak yeniden tâmir ettirmiştir. Saltanatı müddeti bilinmemektedir. Kendi sağlığında oğlu Ali için yaptırmış olduğu türbeye kendisinin de gömülmüş olduğu sanılmaktadır. Türbe Antalya'da Mevlevî tekkesi yanında ve bahçe içerisinde; küçük bir kitabesi vardır ve 1377 (H. 779) tarihini taşımaktadır. Halk buna Zincir-
kiran türbesi de demektedir⁴⁵.

Mehmet bey'den sonra yerine hakkında çok az bilgi sahibi olduğumuz oğlu Osman bey geçmişse de Hamitoğullarının bu kolu da komşuları tarafından ilhaka mukavemet edemeyecek bir duruma düşmüştür.

8. BİBLİYOGRAFYA

İbni Battûta, *seyahatname*, İst. 1935; Münecimbaşı, *Şaha'if al-aḥbar*, İst. 1385; Ebülfida, *Géographie* (yayınlayan M. Reinaud ve S. Guyard) Paris 1848, 1883; Şeref-üddin Ali Yezdi, *Zafername*; Şahabüddin Ömerî, *Masâlik al-abşâr fî mamâlik al-amşâr* (Taeschner yayını) Leipzig 1929; Kalkaşandî, *Şuâh al-a'sâ*, Kahire 1333; İbni Bibi, *tevârih-i âl-i Salçuk*, Paris 1902; Evliya Çelebi, *Seyahatname*, İst. 1315; "Aşık Paşazade, *Tevârih-i âl-i 'Osman*, İst. 1332; Feridun Bey, *mecmu'a-i münş'a't-i salâtin*, 2. Baskı. İst. 1274/5; Fuat Köprülü, *les origines de l'Empire Ottoman*, Paris 1935; Hammer (Mehmet Ata), *Hammer tarihi tercümesi*, İst. 1330/35; Fuat Köprülü, *Türkiye tarihi*, İst. 1923; Zinkeisen, *Geschichte des Osmanischen Reiches in Europa*, Gotha 1863; Franz Babinger, *Die Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke*, Leipzig 1927; Süleyman Fikri, *Antalya livası tarihi*, İst. 1338/40; İ. H. Uzunçarşılı, *Kitabeler*, İst. 1929; İ. H. Uzunçarşılı, *Anadolu beylikleri*, İst. 1937; Halil Ethem (Eldem), *Düvel-i İslâmiye*, İst. 1927; Riefstahl, *Cenubî-Garbî Anadolu'da Selçuk sanatı*, İst. 1941; Fuat Köprülü, *Anadolu beylikleri tarihine ait notlar*. (Türkiyat Mecmuası, II. cilt. S. 1-33); Ahmet Tevhid, *Antalya kitabelerine dair* (TOEM. yıl. 14); Mehmed Arif, *Hamid oğulları* (TOEM. yıl 3. S. 938-948); Ali, *Teke emareti* (TOEM. yıl 14. S. 2/79. S. 77-84); Ahmet Refik, *Fatih zamanında Teke eli* (TOEM. yıl, 14, say. 2/79. S. 65 - 76); Tahir Erdem, Neşet Köseoğlu, Hikmet Dağlıoğlu, Naci Kum, Hasan Fehmi Turgal'ın muhtelif makaleleri (Ün mecmuasında); Mortmann, *İslâm Ansiklopedisinde Hamitoğulları maddesi* (Fransızca nüsha); İ. H. Uzunçarşılı, *İslâm Ansiklopedisinde Hamitoğulları maddesi* (Türkçe, 41. cüz. S. 189-192). Dahiliye Vekâleti yayımlarından *Köylerimiz*, İst. 1933; Brockelmann, *Histoire des peuples et des Etats islamiques*, Paris 1949.

1 - آتونیم ہوقامہ (بیونہل نامیونہل) نونہل ہاتھہ ہوقامہ ہوقامہ
2 - ہاتھہ ہوقامہ ہوقامہ ہوقامہ

⁴⁵ İ. H. Uzunçarşılı *Kitabeler* S. 250.